

פרוטוקול מס' 95

מישיבת ועדת הכלכלה
יום שלישי, כ"ג באדר ב' התשנ"ז (1 באפריל 1997), שעה 10:30

נכחו:

חברי הוועדה: אלי גולדשמידט - היו"ר

מיכאל איתן

נסים דהן

אברהם הירשזון

צבי הנדל

יצחק וקנין

אליעזר זנדברג

גדעון עזרא

אברהם פורז

רפאל אלול (מ"מ)

נעמי חזן (מ"מ)

עוזי לנדאו (מ"מ)

אופיר פינס-פז (מ"מ)

מוזמנים:

חה"כ דוד טל

חה"כ יורי שטרן

ראובן בכר

גדעון המבורגר

אורנה ביבר

עו"ד בתיה מילר

זאב וינר

ד"ר משה בן-אליעזר - מנכ"ל משותף, לשכת סוכני הביטוח

עו"ד ג'ון גבע

עו"ד יואל בריס

עוזי ימין

שי קומפל

עו"ד אלן זיסבלט

טלי שטיין

ניקול ברינסון

ליסה עמנואל

ג'רמי שיינפלד

צבי קסלר

- איגוד חברות הביטוח
- איגוד חברות הביטוח
- דוברת המועצה לצרכנות
- יועצת משפטית, הרשות להגנת הצרכן
- נשיא לשכת סוכני הביטוח
- מנכ"ל משותף, לשכת סוכני הביטוח
- יועץ משפטי, לשכת סוכני הביטוח
- לשכה משפטית, משרד האוצר
- אגף שוק ההון, אגף המפקח, משרד האוצר
- אגף המפקח, משרד האוצר
- משרד המשפטים
- משרד המשפטים
- מתנדבת, משרד המשפטים
- מתנדבת, משרד המשפטים
- מתנדב, משרד המשפטים
- נציג שדולה

היועצת המשפטית: אתי בנדלר

מנהלת הוועדה: לאה ורון

רשמה: אירית שלהבת

- סדר היום:
1. סמכויות ועדת המשנה לטיפול בהשבת הרכוש היהודי.
 2. רשימה של בעלי מונופולין לפי סעיף 26(ה) לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988.
 3. הצעת חוק הבזק (תיקון - הנחת רשת כבלים בבית משותף), התשנ"ז-1997 (של חה"כ אברהם פורז).
 4. הצעת חוק הפיקוח על עסקי ביטוח (תיקון - תובענה ייצוגית), התשנ"ו-1996 (של חה"כ נעמי חזן).

סמכויות ועדת המשנה לטיפול בהשבת הרכוש היהודי

היו"ר אלי גולדשמידט:

יש לנו 3 נושאים שאנחנו יכולים לסיים מאוד מהר. הנושא הראשון הוא סמכויות ועדת המשנה לטיפול בהשבת הרכוש היהודי. אני קורא ואם אין בעיות אז נאשר את זה.

"בהמשך להחלטת הוועדה מיום 23.12.96 להקים ועדת משנה לטיפול בהשבת הרכוש היהודי מחליטה הוועדה להעביר לוועדת המשנה הנ"ל, שתעסוק בכל העניינים שפורטו בדבריהם של חברי הכנסת אברהם הירשזון, אברהם פורז ובדברי במהלך הישיבה האמורה, את כל סמכויותיה בנושאים האמורים. החלטה זו היא בהתאם לסעיף 15(א) בתקנון הכנסת."

הצבעה על העברת סמכויות לוועדת המשנה לטיפול בהשבת הרכוש היהודי

בעד - 8
אין מתנגדים
ההצעה נתקבלה

מיכאל איתן:

מה כתוב בסעיף 15(א) לתקנון הכנסת?

אתי בנדלר:

סעיף 15(א) מדבר על הצבעה של 2/3. "ועדה קבועה רשאית לבחור מזמן לזמן ועדות משנה ורשאית היא, בהחלטה שתתקבל ברוב של שני שלישים מחבריה". מדובר על 2/3 מחבריה, לא מהנוכחים בוועדה.

היו"ר אלי גולדשמידט:

אני לא בטוח שהצביעו 2/3 מהחברים.

מיכאל איתן:

מדובר פה בעניינים שהם לא שגרתיים בהכרח וכדאי שנזקק בעניין הזה.

היו"ר אלי גולדשמידט:

אנחנו נדחה את ההצבעה בעניין הזה בכמה דקות.

הוועדה רושמת לפנייה כי חבר הכנסת אברהם פורז מונה ביום 10.3.97 למלא מקום יושב-ראש ועדת המשנה הנ"ל. על כך לא צריך להצביע.

רשימה של בעלי מונופולין לפי סעיף 26(ה) לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988

היו"ר אלי גולדשמידט:

על-פי הסעיף הזה הממונה על ההגבלים העסקיים ימסור לוועדת הכלכלה של הכנסת אחת ל-6 חודשים רשימה של בעלי מונופולין. הרשימה הונחה על שולחן הוועדה. כמובן שכל אחד מחברי הוועדה רשאי לעיין בה.

הצעת חוק הבזק (תיקון - הנחת רשת כבלים בבית משותף), התשנ"ז-1997

אברהם פורז:

זו הצעת חוק בתמיכת הממשלה, האומרת שבבית משותף אפשר יהיה לחבר כל אחד לכבלים מבלי לבקש את הסכמת הוועד. צריך יהיה רק לתאם עם הוועד את המיקום.

נסים דהן:

אתה אומר שמספיק אדם אחד בכדי לחבר את כל הבניין. לנו זה מפריע. הצעת החוק הזאת מדברת על כך שמספיק שדייר אחד מתוך 100 דיירים מבקש לחבר את הבניין לכבלים ואז כל הבניין יהיה מחובר. יש פה שתי בעיות. בעיה ראשונה זה זכות הקניין של 99 דיירים, שמתנגדים לחיבור. אם 99 דיירים מתנגדים אנחנו לא ניזרוק אותם לפת בשל אחד הדיירים שרוצה שייעבור כבל לאורך חדר המדרגות וחדר המעלית המשותפים.

מיכאל איתן:

הרי זה לא עולה להם כסף, זה לא מזיק להם.

נסים דהן:

החוק הקיים אמר שרוב הדיירים יכול להכריח בניין שלם. אדם בודד - שיישלם כסף ויתחבר לצלחת. למה אני צריך לממן אותו, כשאני לא רוצה? זה פוגע בזכות הקניין שלי.

מיכאל איתן:

אבל זה לא פוגע באף אחד. כתוב שזה לא עולה כסף לאף אחד שלא מחובר לכבלים. רק מי שרוצה להתחבר ישלם. במה זה מפריע לך שלאחר יש טלוויזיה?

נסים דהן:

הרי מה עושות חברות הכבלים. זה עסק כלכלי פשוט. לאור החוק החדש חברות הכבלים יילכו לדייר אחד וייאמרו לו: קח אלף דולר ותזמין כבלים. אחרי שהבניין מחובר הם יילכו לכל הדיירים וייאמרו להם: הבניין כבר מחובר, מה איכפת לך שייכניסו לך הביתה? זה המשחק פה. זה שכל הבניין לא תובר עד היום זה בגלל שלא רצו בכך.

מיכאל איתן:

אבל מי שלא רוצה לא יתחבר.

אברהם פורז:

זו הצעת חוק שנתמכה על-ידי הממשלה.

היו"ר אלי גולדשמידט:

המציע לא מסכים להתפשר.

הצבעה על חוק הבזק (תיקון - הנחת רשת כבלים בבית משותף), התשנ"ז-1997

בעד - 3

נגד - 3

(חבר הכנסת רפאל אלול הצביע במקום חבר הכנסת אברהם יחזקאל)

נסים דהן:

אני מבקש רביזיה.

אתי בנדלר:

לדעתי זה לא התקבל. צריך לבדוק את זה שוב.

היו"ר אלי גולדשמידט:

בשעה 11:15 הוועדה תקיים רביזיה על הצעת החוק ואז תקיים הצבעה. לפי
ההצבעה כרגע זה לא התקבל. תודה.

(הישיבה הופסקה בין 10:50 ל-11:00)

הצעת חוק הפיקוח על עסקי ביטוח (תיקון - תובענה ייצוגית), התשנ"ו-1996

היו"ר אלי גולדשמידט:

בשעה 11:15 תהיה לנו איזשהי הפסקה מתודית להצבעה בנושא אתר. אנחנו מתחילים את הדיון בהצעת חוק הפיקוח על עסקי ביטוח (תיקון - תובענה ייצוגית), התשנ"ו-1996, של חברת הכנסת נעמי חזן.

אתי בנדלר:

בדיון שנוהל, אם זכרוני אינו מטעה אותי, על-ידי חברת הכנסת נעמי חזן סוכם שבישיבה הבאה, דהיינו היום, הצעת החוק הזאת תוכן לקריאה ראשונה עם התאמות לתיקון שהתקבל בכנסת הקודמת ביוזמתה של חברת הכנסת נעמי חזן לחוק הבנקאות (שירות ללקוח), שגם שם נכנס פרק בקשר לתובענות ייצוגיות והתקיים דיון די ממצה בסוגיות שונות שמתעוררות גם כאן. חברת הכנסת נעמי חזן ביקשה שבישיבה הזאת אנחנו נכין את הצעת החוק דרך לקריאה ראשונה בנוסח מקביל לפרק הדין בתובענות ייצוגיות שבחוק הבנקאות (שירות ללקוח), עם השינויים המחוייבים לפי העניין.

נעמי חזן:

היתה טענה של נציגי חברות הביטוח שחלק מהתובענה הייצוגית לא חלה בתחום הביטוח מכיוון שתחום הביטוח במהותו עוסק בתביעות ולכן היתה הפניה לחוק הפיקוח על עסקי הביטוח. אני ביקשתי ממשרד המשפטים, מהאוצר ומאיגוד חברות הביטוח להגיש הצעות תיקון לחוק שלי. משרד המשפטים ומשרד האוצר עשו שם באמת מלאכת מחשבת והם תיקנו את ההצעה המקורית ברוח הדברים שנאמרו. צריך לעבור על ההצעה של משרד המשפטים והאוצר סעיף, סעיף, ביתד עם ההצעה המקורית. יש שם תיקונים קלים. אפשר לסיים את העבודה כבר היום.

אתי בנדלר:

משרד האוצר הכין הצעה לנוסח של תיקון לחוק הפיקוח על עסקי הביטוח בנוסח מקביל לנוסח של חוק הבנקאות (שירות ללקוח), עם הדגשה בקווים של השינויים שלדעתו הם מחוייבים לפי העניין. אני חושבת שכדאי לקרוא מהצעת האוצר, כי זה מה שסוכם למעשה.

היו"ר אלי גולדשמידט:

אני מציע שאם אין חילוקי דיעות, אין צורך להרבות במילים כי הדיון כבר נערך. אנחנו נעצור רק במקומות שיהיו בהם חילוקי דיעות.

"תובענה ייצוגית - "62א. (א) אדם, המועצה הישראלית לצרכנות או ארגון צרכנים אחר שאישר שר המשפטים לפי סעיף 31(ג) לחוק הגנת הצרכן, התשמ"א-1981, (להלן - התובע) רשאי לתבוע בשם קבוצת אנשים בשל כל עילה אשר בשלה יכול על פי פרק ה' לחוק זה התובע לתבוע בשמו ונגד כל נתבע אשר התובע רשאי לתבוע בשמו (להלן - תובענה ייצוגית)."

אתי בנדלר:

אני רוצה להזכיר שבחוק הבנקאות (שירות ללקוח) במקום המילים "פרק ה'" היה "לפי חוק זה" (דהיינו, לפי חוק הבנקאות (שירות ללקוח)). כאן האוצר סבר שהשינוי המחוייב לפי העניין הוא להפנות לפרק ה' שבחוק הפיקוח על עסקי ביטוח, שעניינו בשמירה על ענייני מבוטחים. יש כאן מספר סעיפים שעניינם איסור תיאור מטעה למשל, אחריות לתיאום מתנה, וכדומה.

**סמכויות ועדת המשנה לטיפול בהשבת הרכוש היהודי
הצעת חוק הבזק (תיקון - הנחת רשת כבלים בבית משותף), התשנ"ז-1997**

היו"ר אלי גולדשמידט:

אנחנו עושים רגע הפסקה. אני רוצה לעמוד בלוח הזמנים שקבענו. האם יש פה את 2/3 הנדרשים לאישור של העברת הסמכויות לוועדת המשנה בראשות חבר הכנסת אברהם הירשזון?

(חה"כ עוזי לנדאו ממלא את מקום חה"כ סילבן שלום
חה"כ אופיר פינס-פז ממלא את מקום חה"כ שלום שמחון)

הצבעה על העברת סמכויות לוועדת המשנה לטיפול בהשבת הרכוש היהודי

בעד - 10
אין מתנגדים
ההצעה נתקבלה

עכשיו אנחנו עוברים לרביזיה. מדובר על הצעת החוק של חבר הכנסת אברהם פורז, הכנה לקריאה ראשונה, שעניינה תיקון לחוק הבזק (הנחת רשת כבלים בבית משותף). התוצאה של ההצבעה לפני חצי שעה היתה 3 נגד 3. בטעות סברנו שב-3 נגד 3 המשמעות היא שההצעה לא התקבלה. בדיקה נוספת של היועצת המשפטית העלתה שהמשמעות היא שההצעה כן התקבלה.

מיכאל איתן:

זה תלוי איך מעמידים את ההצבעה. זה לא תלוי בתקנון.

אתי בנדלר:

ההצבעה היתה האם להעלות את הצעת החוק לקריאה ראשונה. אני אפנה לסעיף 138(ב) לתקנון, האומר: "הוועדה תכין את הצעת החוק לקריאה ראשונה לדיון בכנסת או תציע לכנסת להסירה מסדר היום. היו בוועדה דיעות שקולות אם להכין את ההצעה לקריאה ראשונה או להציע לכנסת להסירה מסדר היום, תביא הוועדה את הצעת החוק לקריאה ראשונה בכנסת בנוסח שהוגש על-ידי חבר הכנסת המציע".

היו"ר אלי גולדשמידט:

הדברים ברורים מבחינה משפטית.

מיכאל איתן:

הם לא ברורים. ההצבעה לא היתה לא זה ולא זה.

היו"ר אלי גולדשמידט:

ההצבעה היתה להביא את זה לקריאה ראשונה במליאה.

מיכאל איתן:

לא כך הצגת את הנושא. אתה הצגת את הנושא האם אנחנו מאשרים את הצעת החוק. על מנת ליישר קו וכדי שהכל יהיה בהסכמה צריך לומר שההצבעה הזאת לא היתה הצבעה כשרה, כאילו לא נעשה דבר, והכל מתחיל מהתחלה. הנוסח שהיושב-ראש הציג לא היה כזה שמתבקש על-פי התקנון ולכן מצביעים עוד פעם מהתחלה.

אברהם פורז:

אז תעשה רביזיה עכשיו. אני בעד רביזיה. נבטל את ההחלטה הקודמת.

היו"ר אלי גולדשמידט:

כיוון שאין שוני בין התוצאות, בין אם נגדיר את זה כהצעה להכין את זה לקריאה ראשונה ובין ההצעה להסיר את זה מסדר היום, התוצאות כאשר הדיעות שקולות הן אותן תוצאות, אז אני מעמיד עכשיו להצבעה. אני מקבל את הצעתו של חבר הכנסת מיכאל איתן. מכיוון שהיתה אי-בהירות בהצבעה הקודמת אז אני מציע שלא נתחשב בהצבעה הקודמת ונראה את ההצבעה עכשיו כהצבעה ראשונה.

אברהם פורז:

אני רק רוצה להודיע שזו הצעת חוק בתמיכת הממשלה.

היו"ר אלי גולדשמידט:

הצבעה על העלאת הצעת החוק לקריאה ראשונה במליאת הכנסת

בעד - 3

נגד - 3

הצעת החוק עברה לקריאה ראשונה במליאת הכנסת

נסים זהן:

אני מבקש רביזיה.

היו"ר אלי גולדשמידט:

בשעה 11:30 תתקיים רביזיה.

הצעת חוק הפיקוח על עסקי ביטוח (תיקון - תובענה ייצוגית), התשנ"ו-1996

אתי בנדלר:

אני ממשיכה מהנקודה שבה הפסקתי ושובה, להצעת האוצר, הזכות להגיש תובענה ייצוגית תהיה רק בגין עילה לפי פרק ה' לחוק הפיקוח על עסקי הביטוח. בישיבת הכנה שקיימתי הבוקר עם עו"ד זיסלבט ממשד המשפטים ועם עו"ד בריס ממשד האוצר הפניתי את תשומת ליבם לשני סעיפים הכלולים בפרק ד' לחוק הפיקוח על עסקי ביטוח, שאני סברתי שמין הראוי לאפשר הגשת תובענה ייצוגית גם בגינם. אני מתכוונת לסעיפים 38 ו-39 לחוק. אני אקרא אותם כדי להבהיר על מה מדובר. סעיף 38 אומר כדלקמן: "(א) שר האוצר רשאי לקבוע בתקנות לכל ענפי הביטוח ולענפי ביטוח מסויימים הוראות בדבר תנאים שבתוזה מכוח וניסוחם. הסדר הסותר תנאי שיש לקובעו על-פי התקנות שהותקנו כאמור לא ינהגו לפיו וייראו כאילו הותנה במקומו התנאי שיש לו הוראות כאמור, זולת אם ההסדר הוא לטובת המבוטח. אין בהוראה זו כדי לגרוע מאחריותו הפלילית של המבטח." (ב) תקנות לפי סעיף זה לא יסתרו הוראה שאין... עליה לפי חוק תוזה הביטוח, התשמ"א-1981". דהיינו, מדובר בתביעה, אם תקום, שעילתה שחווה הביטוח לא עמד בהוראות שנקבעו בתקנות. סעיף 39, בנושא של צורת הפוליסה והבלטת התנאים, אומר: "(א) שר האוצר רשאי לקבוע בתקנות לכל ענפי הביטוח ולענפי ביטוח מסויימים הוראות בדבר מבנה פוליסת ביטוח וצורתה, לרבות הבלטת תנאים מסויימים, וכן את הגודל המזערי ואופן הכתיבה של האותיות בפוליסות ביטוח. המפקח רשאי לדרוש ממבטח שפרט מסויים המופיע בפוליסת ביטוח יובלט הבלטה מיוחדת בצורה שיוורית". אני חושבת שמדובר לכאורה במאטריות שמין הראוי גם לתוללן במסגרת התובענות הייצוגיות.

יואל בריס:

לגבי סעיף 39 שמדבר על גודל האותיות, אין שום בעיה בכלל. זה באמת עניין צרכני, שמשום מה לא מופיע, זו סיבה טכנית שנשמטה מאיתנו בסיבוב הראשון.

לגבי סעיף 38 יש לנו בעיה. סעיף 38 זה בעצם מה שאנחנו קוראים "הפוליסה התקנית" והמבטח יכול לשנות לאחר מכן את הפוליסה התקנית אבל אך ורק לטובת המבוטח. אפילו אם יבואו שני הצדדים ויאמרו שהם מסכימים - "לי יש מנגנוני נעילה כאלה שאני לא חושש מפני פריצה וגניבה, אני רק חושש מפני שריפה, ולכן אנחנו מסכימים בינינו שהתעריף ייקטן בחצי תמורת חצי הכיסוי" - אי אפשר לעשות את זה כי הפוליסה התקנית היא לכל המטרות. ואז זה עניין למפקח לענות בו ואם הוא מגיע לבית-המשפט המבטח לא יכול להסתמך על זה אפילו אם יש הסכמה מלאה בין הצדדים. מתי יכולה להיות סטייה? אם הסטייה היא לטובת המבוטח. התשש שלנו בתובענה ייצוגית הוא ממצבים שבהם בית-המשפט יצטרך להחליט מה היא טובת המבוטח. אם אנחנו מדברים על קבוצה בלתי מוגדרת, כל המבוטחים במדינת ישראל, יכול להיות מצב שההתניה היא לטובת ציבור אחד ולא לטובת ציבור שני ובזמן התובענה הייצוגית בעצם ייפסלו תנאי שאדם תושב שהוא לטובתו. אני חושש מהכללת סעיף 38. יכול להיות שצריך לדון בזה בצורה יותר מעמיקה לקראת קריאה שניה ושלישית. מעבר לכך יש לנו מחשבות בכלל לגבי כל המיבנה של פוליסות תקניות.

היו"ר אלי גולדשמידט:

אני רוצה להציע הצעה, בשביל לקצר את התהליך. אנחנו שמענו את הדברים והם בהחלט הגיוניים. אני מציע כן לכלול את סעיפים 38 ו-39 בהכנה לקריאה ראשונה ואילו בהכנה שבין קריאה ראשונה לשניה ושלישית אני חושב שמתחייב שהנושא הזה יידון על בסיס השיקול שהועלה כאן. אני לא חושב שאני צריך לעודד תובענה ייצוגית שתיפגע במיוצגים בתובענה, זה נשמע לא סביר. אבל כיוון שאמרת שהנושא עדיין לא בשל ובשביל לא להפוך את זה לנושא חדש נוסף את סעיף 38 בינתיים.

יואל בריס:

אנחנו לא ניטען שזה נושא חדש.

נעמי תזן:

אני מציעה שנכניס את זה לקריאה ראשונה ואם יהיה צורך אנחנו נסכים לשינויים.

עוזי ימין:

עמדת הפיקוח היא שהפוליסה התקנית מייצגת רק מה שנקרא "ענפי פרט", ענפים שמתאימים לכל אדם - לכל אדם יש פוליסת רכב, כמעט לכל אדם יש פוליסת דירה. למעשה האנשים האלה לא ממש מבינים בביטוח ולכן אנחנו מקפידים על התנאים שהם קונים בהם את הביטוח. אבל יכולים להיות משאים ומתנים בין שני גופים גדולים שבהם יהיה ביטוח רכב, או בין משהו שהוא לא ענף פרט לגבי הפוליסה, ואז הדבר הזה הוא לא כל-כך טוב. כיום במשרד המפקח מתבצעת עבודה מאוד מאוד גדולה לגבי הפוליסה התקנית ונבדקות ההשלכות שלה. לדעתי זה קצת מוקדם להכין את הדבר הזה עכשיו.

היו"ר אלי גולדשמידט:

אז למה לא לעשות את זה במסגרת הדיון בין קריאה ראשונה לבין קריאה שנייה ושלישית? אנחנו ועדה אחראית. אף אחד פה לא חוטף שום דבר. זה גם מופיע בפרוטוקול. אם כך הוחלט להכניס את התוספת הזאת של סעיפים 38 ו-39. לגבי סעיף 39 אין מחלוקת. סעיף 38 עדיין טעון בירור. הנושא הזה יידון בין קריאה ראשונה לקריאה השנייה והשלישית.

"(ב) מקום שעילת התובענה היא נזק, די בכך שהתובע יראה כי נגרם לו נזק."

ראובן בכר:

אני חושב שנכון היה לכתוב "מקום שעילת התובענה כאמור היא נזק", אחרת הסעיף ניראה לי לא ברור.

היו"ר אלי גולדשמידט:

התיקון התקבל, תתווסף המילה "כאמור".

"(ג) פסק דין בתובענה ייצוגית יהווה מעשה בית דין לגבי כל הנמנים עם הקבוצה, בכפוף להוראות סעיף 62ג(ב)."

אלן זיסבלט:

זאת אומרת שמי שלא מבקש במפורש לצאת, נשאר עם הקבוצה.

היו"ר אלי גולדשמידט:

הצבעה על סעיף 62א (א), (ב) ו-(ג)

בעד - 2
אין מתנגדים
הסעיף אושר

" אישור בית המשפט - 62ב. (א) הגשת תובענה ייצוגית טעונה אישור בית המשפט, והוא לא יאשר אלא אם כן שוכנע שנתקיימו התנאים האלה:

(1) גודלה של הקבוצה מצדיק הגשת התובענה כתובענה ייצוגית;

(2) קיימת אפשרות סבירה ששאלות מהותיות של עובדה ומשפט המשותפות לקבוצה יוכרעו לטובת הקבוצה. - זה ניסוח שפעם ראשונה אני רואה.

אלן זיסבלט:

זה בדרך כלל מופיע בחוקים לגבי תובענות אבל מכיוון שפה מדובר בכל זאת על הליך מיוחד אז השופט צריך להשתכנע שזה לא סתם תובענה, שכניראה שהסיכוי הוא טוב.

נעמי חזן:

זה קיים בחוק להגנת הצרכן.

אתי בנדלר:

זה למעשה כמו הפסיקה כשאתה מבקש "סעד שמין הצדק".

היו"ר אלי גולדשמידט:

"(3) הגשת התובענה הייצוגית היא דרך עדיפה על הגשת תביעות אישיות, מוצדקת והוגנת להכרעה במחלוקת בנסיבות העניין;"

אתי בנדלר:

זה נוסח שהוכנס אחרי דיונים רבים בחוקים שאושרו בכנסת הקודמת לעניין תובענות ייצוגיות בחוק ההגבלים העסקיים ובחוק הבנקאות (שירות ללקוח). זה לא קיים בחוק הגנת הצרכן למשל בפרק על תובענות ייצוגיות. היה על זה ויכוח גדול והיתה פשרה בסופו של דבר.

נעמי חזן:

אני איכשהו חיה עם הפשרה הזאת.

היו"ר אלי גולדשמידט:

"(4) קיים יסוד סביר להניח כי התובע מייצג בדרך הולמת את עניינם של כל הנמנים עם הקבוצה."

זה אגב בדיוק העניין של סעיף 38. דרך התנאי הזה אתה יכול להוציא

יואל בריס:

זה עוד יותר דרך הגדרת הקבוצה.

היו"ר אלי גולדשמידט:

"(ב) בית המשפט רשאי להתחשב גם בנזק הצפוי מניהולה של התובענה כתובענה ייצוגית לנתבע, לכלל מבוטחיו ולציבור, לעומת התועלת הצפויה מניהולה בדרך זו לקבוצה ולציבור."

נעמי חזן:

יש לי השגה בעניין הזה. אני בכוונה לא הכנסתי את הסעיף הזה, שאכן נכנס לסעיף התובענה הייצוגית לגבי הבנקאות ולגבי ההגבלים העסקיים.

אתי בנדלר:

בהגבלים עסקיים נדמה לי שזה לא קיים. זה מופיע רק בחוק הבנקאות בגלל סעיף הייצובות שלהם.

נעמי חזן:

אני בכוונה לא הכנסתי את זה. התנגדתי גם כשזה נכנס לחוק הבנקאות, כשנאמר שיש באיזשהו מקום לבית המשפט שיקול דעת להחליט אם המערכת הבנקאית תיקרוס בגין תביעת נזיקין של תובענה ייצוגית ואז האוצר ישלם. עכשיו אני רואה שהעתיקו דווקא את הסעיף הזה. אני רוצה להזכיר לכולנו שזה לא נמצא בחוק הגנת הצרכן וזה לא נמצא בחוק ההגבלים העסקיים.

היו"ר אלי גולדשמידט:

את רוצה שיישאר "לכלל מבוטחיו" בלי המילה "ולציבור" או בכלל לבטל את הסעיף? אני עוד לא מביע דיעה אבל מה זה משנה לשיטתך אם נימחק רק את המילה "ולציבור"? את חוששת שהשיקולים לגבי התמוטטות הענף יפגעו גם במבוטחים?

נעמי חזן:

לטעמי הסעיף הזה מיותר לחלוטין. הסיבה היחידה שזה נכנס לחוק הבנקאות זה בדיוק בגלל המילה "ציבורי". מישהו פה, איזה "אח גדול", מתליט מה זה טובת הציבור ושוקל את העלות מול התועלת של התובענה הייצוגית.

היו"ר אלי גולדשמידט:

זה לא "אח גדול", זה בית המשפט.

נעמי חזן:

אני לא רוצה לחסום בגלל איזשהו שיקול זר את האפשרות של תובענה ייצוגית, לכן אני מבקשת לא להכניס את הסעיף הזה.

יואל בריס:

ב-2 חוקים יש הוראות מפורשות לגבי יציבות גופים - בחוק הבנקאות ובביטוח. אם יש לי פיקדונות של הרבה אנשים, את הבטוחות או את העתודות לביטחון של כל האנשים מכלל הציבור, ויש כאן סכנה יציבותית, יכול להיות מצב שעצם הגשת התובענה יגרום לנזק לכלל המבוטחים או לכלל הלקוחות של הבנקים שהוא יעלה על התועלת שבניהול התובענה הייצוגית.

הצעת חוק הבזק (תיקון - הנחת רשת כבלים בבית משותף), התשנ"ז-1997

היו"ר אלי גולדשמידט:

בשעה 11:30 הייתי צריך להצביע והתוצאות של ההצבעה היו ברורות אך אני ביקשתי לקרוא לכם. תזכרו את זה בפעם הבאה.

אברהם פורז:

ההסכמה שאליה הגענו היא זאת: אם דייר בבית המשותף מבקש להתחבר לכבלים, חברת הכבלים שאליה הוא פנה תיתן הודעה לנציגות הבית המשותף שיש פניה ולא תתחיל בעבודות בטרם עברו 30 יום מיום מתן ההודעה לנציגות הבית המשותף. במשך התקופה הזאת של 30 הימים נציגות הבית המשותף רשאית לפנות למפקח על רישום מקרקעין ולבקש צו למניעת חיבור הבניין, מכל נימוק שייראה לה. אם הם לא פנו תוך 30 יום או אם המפקח דחה את התביעה או אם הוא לא הוציא צו מניעה, בתום 30 הימים חברת הכבלים יכולה לתבר אותו. אם הוועד נתן הסכמה מיידית אז אין בעיה, אז מחברים מייד. אם הוא לא נתן הסכמה - יוכלו לחבר רק אחרי 30 יום.

אתי בנדלר:

מהן אמות המידה שלפיהן יחליט המפקח?

אברהם פורז:

המפקח ישקול את זה. אנחנו נשאיר את זה לשיקול דעתו המוחלט.

נסים דהן:

יש חוק בתים משותפים.

היו"ר אלי גולדשמידט:

אני שואל את גבירתי היועצת המשפטית, האם זה נכון לקיים תיקון בחקיקה בין הצבעה לבין רביזיה?

אתי בנדלר:

היתה רביזיה בהחלטה. עכשיו מה שמובא בפני הוועדה זה נוסח חדש, או הצעה מתוקנת, להכנה לקריאה ראשונה, שלפיה תיערך ההצבעה. קודם כל צריך לקבל את הבקשה לרביזיה, כדי שלא יהיו ספקות, ולאחר מכן מתחילים לדון על הצעה חדשה.

היו"ר אלי גולדשמידט:

הצבעה על הבקשה לרביזיה

בעד -

אין מתנגדים

ההצעה לרביזיה התקבלה

אברהם פורז:

את תנסחי את זה לקראת קריאה ראשונה. אנחנו עוד ניפגש לאתר הקריאה הראשונה ונעשה "כיוון עדין". כרגע מדובר בדבר פשוט. היה ואדם מבקש להתחבר לכבלים, חברת הכבלים תודיע לנציגות הבית שיש בקשה כזאת. היא לא תחבר אותו לפני עבור 30 ימים. במשך 30 הימים האלה הנציגות רשאית לפנות למפקח על רישום מקרקעין ולבקש מניעת חיבור או צו זמני או כל דבר. אם יהיה ערעור אז זה כמו

כל סעד של בית-משפט. היה ועברו 30 הימים ולא ניתן צו מניעה, רשאית חברת הכבלים לחבר את המנוי. זה כמובן לא מחייב בתשלום.

היו"ר אלי גולדשמידט:

אני לא תושב שזה תוק כל-כך אלגנטי. החוק הרי קובע נורמה. מה שאתה אומר כרגע, שאתה קובע נורמה אבל מאפשר לערער על עצם הנורמה בפני המפקח.

נסים דהן:

הצד החוקי היום הוא שאי אפשר אפילו לפנות למפקח. נתנו את האפשרות לאדם בודד לקבל סעד משפטי.

אברהם פורז:

אמרו חברי הכנסת של ש"ס שאולי יש בעיה של אסתטיקה, איך מחברים. יכול להיות שחברת הכבלים תגיד לנציגות הבניין שהולכים לעבור על הטית והם יגידו בצדק שהם לא רוצים שהקווים יעברו דרך הטית אלא שזה יעבור דרך המדרגות.

אתי בנדלר:

את צורת החיבור בכל מקרה בהתאם למצב המשפטי

נסים דהן:

בהתייעצות. לא כתוב שלוועד יש וטו, יש התייעצות.

אתי בנדלר:

זה לא וטו אבל הם צריכים לתאם איתו.

נסים דהן:

ואם לא יגיעו להסכמה? אז הם יתברו לפי רצונם. אנתנו מכירים את חברות הכבלים.

היו"ר אלי גולדשמידט:

הצבעה על הצעת התיקון שגובשה על-ידי חה"כ פורז, חה"כ דהן וחה"כ וקנין

בעד - 4
אין מתנגדים
ההצעה נתקבלה

הצעת חוק הפיקוח על עסקי ביטוח (תיקון - תובענה ייצוגית), התשנ"ו-1996

יואל בריס:

היציבות היא בעצם המוצר המרכזי שנותנים גם חברות הביטוח וגם הבנקים. אם אין יציבות אז אני לא מבטח שם. לכן יש פיקוח.

היו"ר אלי גולדשמידט:

נניח שהתובענה הייצוגית היא בסכום כסף אדיר אבל היא צודקת. אז באמת יש סכנה של התמוטטות חברות ביטוח ואז ישנה ממשלת ישראל שתחליט, כמו שהיא עשתה עם הנהלות הבנקים. מה שייכתיב את שאלת הפגיעה האפשרית ביציבות זה רק גודל הסכום, הרי אין דבר אחר. אם זה השיקול אז

יואל בריס:

על כפות המאזניים יש שני דברים: עד כמה צודקים התובעים ועד כמה יינזקו המבוטחים האחרים.

ראובן בכר:

בתשובה להערת היושב-ראש: נכון, אם התובענה היא צודקת אז זה יהיה משקל חשוב על כפות המאזניים שבית-המשפט צריך לשקול לצד הנזק שעלול להיגרם. ההצעה להוסיף את הסעיף הזה היתה הצעה של הוועדה בראשות פרופ' גולדשטיין, לא בגלל החשש מפני תביעות צודקות אלא הבעיה היתה שיש הרבה תביעות שאינן צודקות או שהצדק שלהן מוטל בספק. צריך לזכור שלתובע שנגרם לו נזק תמיד יש זכות לתבוע.

היו"ר אלי גולדשמידט:

כלומר אתה מדבר על מיקרים שעצם הגשת התובענה הייצוגית בדבר שאחרי זה מסתבר כבלתי צודק יוצרת נזק בפני עצמו מעצם הגשתו.

ראובן בכר:

פרופ' גולדשטיין הציע שזה יהיה אחד הדברים שבית-המשפט יהיה צריך להביא בחשבון בשיקלול.

נעמי חזן:

בגלל זה יש 4 מבחנים מצטברים בסעיף הקודם.

אלן זיסבלט:

חברת הכנסת נעמי חזן צודקת שצריך לקחת בחשבון דברים כאלה בהחלטה האם יש לתובענה סיכוי סביר להתקבל. חברות הביטוח והבנקים ביקשו בכלל לצאת מן התובענה הייצוגית בהסדר הזה בגלל החשש מבעיות של יציבות ובשל הפיתוי הרב להגיש תובענות נגד הגופים האלה. ועדת גולדשטיין החליטה שזה בוודאי לא מוצדק אבל הם החליטו, בגלל האופי המיוחד של התחומים האלה והנושא של היציבות, לעשות מה שנעשה בקנדה למשל, לתת לשופט שיקול דעת. יש מיקרים שבהם התביעה צודקת, למשל כאשר לכל לקוח נגרם נזק של \$10, אבל משום שמדובר על מיליוני אנשים אז מתן הפיצוי, שהוא יחסית קטן, ומתן הרגשה טובה לצרכנים שהם בכל זאת זכו, עלולים בכל זאת להפיל את הבנק או את חברת הביטוח. רצו לתת לבית-המשפט את האפשרות לקחת זאת בחשבון במסגרת שיקוליהם. התועלת לקבוצה מ-\$10 או \$20 לעומת האפשרות שלא רק שהבנק יפול אלא שגם בעלי הפקדונות בבנק יפלו. הוחלט לתת לבית-המשפט את שיקול הדעת המיוחד בתחום המיוחד הזה של בנקאות.

בתיאור מילר:

אני תושבת שאין מקום לסעיף הזה. בדיונים הקודמים טענו חברות הביטוח שאין מקום לשים תובענות ייצוגיות כי כמעט ולא יהיה מיקרה בתחום הביטוח שבו יהיה מתאים להגיש תביעה בדרך כזאת. אני תושבת שלא יהיו הרבה מיקרים כאלה, אולי יהיו מיקרים מעטים. הניסיון שהצטבר עד היום מראה שהפרשנות של בית-המשפט היא מאוד מצמצמת לעניין אישור תובענות כתובענות ייצוגיות. הסעיף הזה מציב עוד תנאי שמגביל עוד יותר ומאפשר לבית-המשפט להיות עוד פחות נדיב באישור התובענות האלה. הרי תיאורטית כל אחד שניפגע יכול להגיש את התביעה. מדובר למעשה במכשיר דיוני, הרי עילת התביעה קיימת לכל אחד. אני מבינה שפה מנסים בעצם לקשור את זה לנושא הבנקים, שאם זה התקבל שם אז למה שזה לא יתקבל פה. נדמה לי שמה שעמד שם זה היה הנושא של פרשת הקיבוצים.

נעמי חזן:

אז היתה בדיוק התחלת ההפרטה של הבנקים והיה חשש אדיר שתובענה ייצוגית בלי ריסונים רציניים תחבל במהלך ההפרטה של הבנקים. זה היה בקונטקסט כלכלי מאוד מוגדר.

בתיאור מילר:

אז זה קונטקסט מסויים בלבד. מה שאני אומרת, החשש הוא שאם כבר בסוף יהיה איזה מיקרה ואז יבואו וייתנו את התנאי הזה אז לא ייצא שום דבר מכל הסיפור.

שי קומפל:

אני חושב שההתניה הזאת מוסיפה איזשהו שיקול דעת לתובע עצמו לפני שהוא מגיש את התובענה. אם הוא יבוא וייגיש תובענה ייצוגית בהיקף גבוה, אולי ללא פרופורציה לנזק שנגרם, והוא יודע שבית-המשפט אולי ימנע ממנו בכלל את עצם התובענה בגלל זה, אז אולי הוא יעצור לשיקול דעת ומחשבה לפני הגשת התובענה.

היו"ר אלי גולדשמידט:

הצבעה על סעיף 62 סעיף קטן (א)

בעד - 2
אין מתנגדים
הסעיף אושר

הצבעה על סעיף 62 סעיף קטן (ב)

בעד - אין
נגד - 2
סעיף קטן (ב) לא אושר

יואל בריס:

ועדת גולדשטיין היתה ועדה מקצועית לחלוטין.

היו"ר אלי גולדשמידט:

"הגדרת הקבוצה - 62. (א) אישר בית-המשפט את הגשת התובענה כתובענה ייצוגית, יגדיר את הקבוצה שבשמה תוגש התובענה, ויורה על אופן פרסום החלטתו.

(ב) יראו כל מי שנמנה עם הקבוצה שהגדיר בית המשפט כמי שהסכים להגשת התובענה כתובענה ייצוגית, אלא אם כן הודיע לבית המשפט על רצונו שלא להימנות עם הקבוצה, וזאת תוך ארבעים וחמישה ימים מיום פרסומה של החלטת בית המשפט;

בית המשפט רשאי, לפי בקשתו של אדם פלוני, להאריך לגביו את התקופה האמורה, אם ראה טעם מיוחד לכך."

הצבעה על סעיף 62ג (א) ו-(ב)

בעד - 2
אין מתנגדים
הסעיף אושר

"הסדר או פשרה - 62ד. תובע לא יסתלק מתובענה ייצוגית, ולא יעשה הסדר או פשרה עם נתבע, אלא באישור בית המשפט."

יואל בריס:

זה כדי שלא יתבעו את התובע.

היו"ר אלי גולדשמידט:

הצבעה על סעיף 62ד

בעד - 2
אין מתנגדים
הסעיף אושר

"תקנות - 62ה. (א) שר המשפטים יקבע סדרי דין לענין הגשת תובענה ייצוגית וניהולה, והוא רשאי לקבוע דרכים לשמיעת עמדתם של היועץ המשפטי לממשלה ושל המפקח.

(ב) שר המשפטים רשאי לקבוע הוראות בדבר דרכי הוכחת הנזק שנגרם לכל אחד מהנמנים עם הקבוצה."

אתי בנדלר:

בנוסחים שעמדו לפני הוועדה לעניין תובענות ייצוגיות, הן בהגבלים עסקיים והן בחוק הבנקאות (שירות ללקוח), היתה דרישה, למשל לגבי חוק הבנקאות (שירות ללקוח), שלמפקח תהיה זכות מוקנית להתייצב בפני בית-המשפט. חברי הכנסת לא הסכימו בשום פנים ואופן לקבל את הגישה הזאת והנוסח שהתקבל ושמוצע עתה גם כאן הוא נוסח של פשרה, ששר המשפטים יוכל לעשות את זה במסגרת תקנותיו.

היו"ר אלי גולדשמידט:

למה זה לא כפוף לאחת מוועדות הכנסת?

אתי בנדלר:

כי מדובר כאן על סדרי-דין. אני רוצה להביא לתשומת לב הוועדה שהבוקר ביררתי עם עו"ד אלן זיסלבט אם הותקנו כבר תקנות לעניין חוק הבנקאות (שירות ללקוח) ונאמר לי שהטיוטה שלהם כבר מוכנה אבל ממתינים שגם החוק הזה יאושר כדי שיוכלו להכין תקנות משותפות.

היו"ר אלי גולדשמידט:

מה זה "שר המשפטים רשאי לקבוע הוראות"?

יואל בריס:

יש הוראות מיוחדות בעניין סדרי-דין.

היו"ר אלי גולדשמידט:

אני מציע שזה גם יהיה בתקנות.

אתי בנדלר:

נאמר: "רשאי לקבוע". "לקבוע" זה תמיד בתקנות, לפי חוק הפרשנות.

היו"ר אלי גולדשמידט:

זה ברור שזה בתקנות? לי זה לא היה ברור. חשוב שיהיה ברור שזה בתקנות.
"שר המשפטים רשאי לקבוע בתקנות...".

אתי בנדלר:

אין צורך, זה לפי חוק הפרשנות, ואנחנו משתמשים במילה הזאת אינספור פעמים
בחקיקה הראשית.

היו"ר אלי גולדשמידט:

הצבעה על סעיף 62 (א) ו-(ב)

בעד - 2
אין מתנגדים
הסעיף אושר

"הודעה - 162. תובע המגיש תובענה ייצוגית יודיע על כך בכתב ליועץ המשפטי
לממשלה ולמפקח."

זה סביר לגמרי לדעתי. אולי צריך להגיד תוך כמה זמן.

אתי בנדלר:

על עצם התובענה צריך להודיע.

יואל בריס:

זה יופיע בתקנות.

אלן זיסבלט:

עד עכשיו, לפחות לפי חוק הגנת הצרכן, אנחנו קיבלנו את זה באותו יום שזה
יצא.

אתי בנדלר:

בדרך כלל הם שולחים עותק.

היו"ר אלי גולדשמידט:

אם אתכם זה לא מטריד אז גם אותי לא.

הצבעה על סעיף 162

בעד - 2
אין מתנגדים
הסעיף אושר

"פטור מאגרה - 162. הגשת תובענה ייצוגית תהיה פטורה מתשלום אגרת בית המשפט."

אברהם פורז:

אני תושב שהתובע צריך לפחות לשלם אגרה כשיעור תביעתו האישית. אולי הוא לא צריך לשלם על העובדה שזאת תביעה ייצוגית. אחרת זה מעודד להגיש גם דברים שאין להם שום הצדקה, האצבע קלה על ההדק. לדעתי לפחות הוא צריך לשלם את האגרה על תביעתו האישית, כמו כל תביעה אחרת.

היו"ר אלי גולדשמידט:

בתובענות ייצוגיות אחרות זה לא קיים. במקומות אחרים זה פטור ואילו פה זה יהיה חייב?

אברהם פורז:

לי זה לא נראה, שאדם יכול להגיש תובענה מבלי לשלם. לדעתי הוא צריך לשלם אגרה על תביעתו האישית.

אתי בנדלר:

אם הולכים על תיקון כזה להבנתי צריך לעשות תיקון מקביל גם בפרק שנוגע לתובענות הייצוגיות בשאר החוקים.

היו"ר אלי גולדשמידט:

אני מציע כפשרה שמשרד המשפטים יבדוק את זה לקראת הדיון בקריאה שניה ושלישית. אם תהיה הצעה

אברהם פורז:

אחרת מה שייקרה, שתהיה לי תביעה ואני אטען שהיא ייצוגית וכך לא אשלם דבר. מה פיתאום לאפשר דבר כזה?

היו"ר אלי גולדשמידט:

יש 4 תנאים מצטברים שמקשים, סף הכניסה.

אברהם פורז:

היום אני לא יכול לראות שופט בתיק אזרחי לפני שאני משלם אגרה, אלא אם כן אני מגיש בקשה לדחיית אגרה ואז רואה אותי הרשם. ההליך המשפטי עולה כסף והשכר של השופטים עולה כסף וגם יש בזה אלמנט של מניעת הטרדות. לדעתי התובע צריך לשלם את האגרה על תביעתו האישית.

היו"ר אלי גולדשמידט:

אני מציע שאם תקבל הגישה שתבר הכנסת פורז מציע כאן בדיון בין הקריאה הראשונה לבין הקריאה השניה והשלישית, שזה יהיה במסגרת תיקון עקיף לכלל התובענות הייצוגיות, אחרת זה בלגן.

הצבעה על סעיף 62ז

בעד - 2
אין מתנגדים
הסעיף אושר

עד לרגע החלטתו של חבר הכנסת אברהם פורז להשתתף בהצבעות חברת הכנסת נעמי חזן שימשה כממלאת מקומו. מרגע זה ואילך חבר הכנסת פורז הוא המצביע.

"שכר טרחה של עורך-דין 62ח. שכר הטרחה של עורך הדין שייצג את התובע בתובענה ייצוגית יהיה טעון אישורו של בית המשפט."

אברהם פורז:

למה?

אלן זיסבלט:

לעיתים קרובות היוזם הוא עורך-הדין והם רוצים לשמור, שיהיה פיקוח על העורך-דין ומה שהוא מקבל אם בסופו של דבר התובעים יקבלו בכל זאת את הפיצוי הנאות מהתביעה. האמת היא שהוויכוח הזה על עורך-הדין, מה הוא מקבל ובאיזה תנאים, מופיע בכל הדגמים. אני לא יודע אם היו בעיות בארצות-הברית לפני כן.

יואל בריס:

הוא גובה את שכר הטירחה מכל חברי הקבוצה.

אברהם פורז:

אולי אפשר לנסח את זה כך שהתובע הספציפי יוכל להגיע איתו להסכם על כל שכר אבל לגבי ההרחבה תהיה הגבלה? הרי לתביעה ייצוגית יש 2 אספקטים, יש קודם כל תביעה של הפרט אך מאחר והיא בעלת אספקטים רחבים אז היא נוגעת לנוספים. בייחסים שבין הלקוח הראשון לעורך-הדין מה זה משנה?

אלן זיסבלט:

בכל זאת מדובר פה בתובענה ייצוגית.

אברהם פורז:

אני נגד התערבות של המדינה בדברים שהיא לא צריכה להתערב. אני חושב, אולי תוכלו לנסח את זה כך שזה יהיה כמו צו הרחבה. בתביעה הבסיסית זה עניין בין העורך-דין ללקוח; לגבי ההרחבה, לגבי תובעים נוספים שייחננו, זה טעון אישור.

היו"ר אלי גולדשמידט:

אני מציע גם פה את אותו הסדר שהצעתי קודם. אני בהחלט חושב שיש היגיון בהפרדה שאתה מציע. זה גם יעלה בין קריאה ראשונה לקריאה שניה ושלישית. וגם לגבי זה אם יוחל תיקון הוא יהיה תיקון עקיף שייחול על כל סוגיית התובענות הייצוגיות.

הצבעה על סעיף 62ח

בעד - 2
אין מתנגדים
הסעיף אושר

"שיפוי ופיצוי מיוחד 62ט. (א) פסק בית המשפט פיצוי כספי בתובענה ייצוגית,

רשאי הוא:

(1) להורות כי הפיצויים ישולמו בתשלומים תקופתיים, בתנאים שבית המשפט יקבע;

אברהם פורז:

אני לא מבין למה. בדרך כלל הכוונה היא בתביעות נזיקין שאם לאיש יש נכות לא רוצים לתת לו את כל הכסף ביד כדי שהוא לא יבזבז אותו ואחר-כך יפול למעמסה על הציבור. אם התביעה היא כספית לדעתי זה מיותר, אבל לא חשוב.

יואל בריס:

זה נמצא בכל המקומות.

היו"ר אלי גולדשמידט:

"(2) להורות כי חלק הנראה לו מהסכום שפסק, לאחר ניכוי ההוצאות ושכר טרחת עורך דין, ישולם לתובע שטרם בהגשת התובענה ובהוכחתה, והיתרה תחולק בין הנמנים עם הקבוצה באופן יחסי לנזקיהם, או בכל דרך אחרת שיוורה בית המשפט."

אברהם פורז:

אני מציע להוריד את המילה "שטרם". זה לא ניסוח משפטי. "ישולם לתובע שהגיש את התובענה".

אתי בנדלר:

אנחנו מאוד משתדלים, גם אם יש איזשהו ניסוח שהוא איננו אלגנטי אבל הוא מופיע בדיוק באותה מאטריה, באותה סוגיה, בחוק אחר, בשביל אחידות החקיקה והפרשנות אנחנו משתדלים לשמור על אחידות.

היו"ר אלי גולדשמידט:

גם בסעיף 62 מדובר על "שכר טירחה של עורך-דין". אנחנו כל הזמן מדברים על "שכר טירחה" ואין לנו עם זה בעיה. ברגע שאדם שאיננו עורך-דין טורח אז המילה "טירחה" לא נראית לך?

אברהם פורז:

זה לא נראה לי. תיבדקו את זה, לדעתי זה לא נוסח משפטי. אם זה "טרחה" אז זה "טרחה, התייגע, הזיע והתאמץ".

היו"ר אלי גולדשמידט:

"(ב) ראה בית המשפט כי פיצוי כספי לחברי הקבוצה, כולם או חלקם, אינו מעשי בנסיבות הענין, בין משום שלא ניתן לזהותם ולבצע את התשלום בעלות סבירה ובין מסיבה אחרת, רשאי הוא להודות על כל סעד אחר לטובת הקבוצה, כולה או חלקה, או לטובת הציבור, כפי שימצא לנכון בנסיבות הענין."

הצבעה על סעיף 62ט (א) ו-(ב)

בעד - 2
אין מתנגדים
הסעיף אושר

"אי מניעת סעדים אחרים 62. אין בהוראות פרק זה כדי למנוע מתובע לפי חוק זה סעד משפטי אחר כלפי נתבע."

הצבעה על סעיף 62

בעד - 2
אין מתנגדים
הסעיף אושר

"סייג לתחולה 2. הוראות חוק זה יחולו על עילה שנוצרה מיום תחילת החוק ואילך".

הצבעה על סעיף 2

בעד - 2
אין מתנגדים
הסעיף אושר

יואל בריס:

לנושא של היציבות והורדת סעיף 62(ב): לדעתי אפשר להשאיר את זה לקריאה שניה ושלישית. היתה גם הסכמה שאנחנו הולכים פחות או יותר לפי התיקון בחוק הבנקאות (שירות ללקוח). זה היה נושא מהותי בחוק הבנקאות (שירות ללקוח) שנדון, זו לא נוסחת פשרה שהושגה. לוותר על היכולת של בית-משפט בכלל לשקול מבחינתנו זו בעיה מאוד גדולה. הורדנו את זה שזאת חובת בית-המשפט לשקול והשארנו תנאים שבית-המשפט רשאי לשקול, אבל אי אפשר להגיד שלבית-משפט אסור לשקול בעניין היציבות, כאשר עצם הגשת התובענה ועצם ההכרה בתובענה כתובענה ייצוגית יכולה כשלעצמה, עוד לפני שהתביעה מתבררת, לגרום לקריסה של חברת ביטוח ולנזק לכל המבוטחים האחרים, על כך מדובר.

היו"ר אלי גולדשמידט:

האם היית מתפשר אם היינו מדברים רק על נזק למבוטחים, גם אם היינו מורידים את המילה "ולציבור"?

יואל בריס:

כן. אבל צריכה להיות אחידות בתקיפה והשוואה לחוק הבנקאות (שירות ללקוח).

אברהם פורז:

האם היום בית-המשפט לא רשאי לשקול את השיקול הזה?

נעמי חזן:

יש 4 מבתנים מצטברים שהם בסך הכל מביאים לאותה תוצאה.

ראובן בכר:

אני רוצה להדגיש שזה לא הועלה בהקשר של אירוע ספציפי או נושא ספציפי, כמו קיבוצים או משהו כזה. זאת היתה הצעה של ועדת גולדשטיין לפני שהגענו לכאן בכלל.

נעמי חזן:

אני יודעת שזו היתה הצעה של ועדת גולדשטיין. כשעסקנו בנושא הזה - ואני מדברת רק לגבי סעיף הבנקאות, לא להגבלים עסקיים ולא לחוק הגנת הצרכן - היה פה דיון ממושך, והייתי אומרת אפילו התכתשות ביני לבין עו"ד בריס בעניין זה.

אברהם פורז:

אני חושב שסעיף 62ב(ב) הוא חיוני.

נעמי חזן:

אני מסבירה מדוע וכיצד ובאילו נסיבות הסעיף הזה בכלל נכנס לחוק הבנקאות. היתה התכתשות רצינית מאוד. זו היתה דרישה בעיקר של האוצר ושל המפקח על הבנקים. הנימוק שניתן אז לא היה קשור כלל להסדר הקיבוצים, זה היה קשור לנושא ההפרטה של הבנקים הגדולים. זה עלה בעיתוי מאוד מסויים והמכש הופעל בעיתוי הזה, שמא זה יטרפד את ההפרטה. עו"ד בריס, אתה יודע היטב שזה בדיוק היה הטיעון שעלה אז.

דבר שני, הדוגמא של עו"ד אלן זיסלבט לגבי ה-10 שקלים היא נהדרת. זה בדיוק העניין. התובענה הייצוגית באה להגן על הצרכן הקטן, שזכאי בדיוק להחזר של 10 שקלים, שמצד אחד כאילו לא כדאי לו לתבוע ומצד שני הוא יוצא עם הרגשה ש"עובדים עליו". ומה שהרבה יותר חשוב, הבנקים או חברות הביטוח, שהם גופים שעוסקים במליוני לקוחות, כשהם עושים את החשבון של 10 שקלים על לקוח כפול 2-3 מיליון לקוחות זה המון כסף. ההיגיון מאחורי התובענה הייצוגית הוא לתת כלי לצרכן הקטן בדיוק על קבלת החזר של ה-10 שקלים האלה. על כן הטענה שאם סופרים את ה-10 שקלים כפול ה-3 מיליון זה יכול לגרום לחוסר יציבות של הענף בכללותו, זה בדיוק העניין. הענף מנצל את הדבר הזה או עלול לנצל את הדבר הזה בשביל ה-10 שקלים. אז טענתי לגופו של עניין גם נגד מסקנות ועדת גולדשטיין וגם נגד הטיעון הקוניוקטוראלי על הפרטות הבנקים, שהדבר מוציא חלק ניכר מהרוח מהמפרשים של התובענה הייצוגית ולכן אני לא מסכימה לכך. אני התפשרתי אז על העניין הזה, היינו ערב בחירות, וגם סבלתי בפריימריז בגלל הפשרה. לגופו של עניין, אני חשבת שהטיעון לא היה צודק אז ואני קצת תמהה שהוא מועלה עוד פעם עכשיו כאשר הנסיבות לא קיימות ושאלן התייחסות עניינית לטענה.

אברהם פורז:

האינטרס הכי גדול של המבוטחים זה יציבותן של חברות הביטוח כי אם החברה קורסת אז אפשר לקבל פסק-דין נהדר בתובענה הייצוגית אבל אתה יכול לתלות אותו בבית ולמסגר אותו, אין לך ממי לגבות. רוב ענפי הביטוח מבוססים על מחזוריות. גם קרנות הפנסיה הן סוג של ביטוח, הן מבוססות על כניסת מבוטחים חדשים. ברגע שהעסק מתחיל להתערער ואנשים לא נכנסים הכל יכול לקרוס, והיו קריסות של חברות ביטוח, אפילו "הסנה" היתה ב"בעיה קטנה".

הסעיף הזה בסך הכל נותן שיקול דעת לבית-המשפט. נכון, 10 שקלים זה לא דוגמא, אני לא מאמין שיש חברת ביטוח בישראל שתיקרוס על תביעה בסדר גודל כזה. אבל בואו נניח לרגע שחברה מסויימת גובה במשך שנים פרמיה נגד סיכוני רעידת אדמה ממבוטחים והיא מציגה את זה שבאיזור התוף הסיכון לרעידת אדמה נניח הוא 1 ל-100 אקטוארית, סיכוי של 1 ל-100 שהבית יפול עליך ותישאר בלי כלום, ואנשים משלמים. אתר-כך מסתבר שהיתה רמאות בעסק הזה, שזה לא נכון, שהסיכון הוא 1 למיליון. ואז מישהו יכול להגיש תביעה ייצוגית על מאות מליונים, בתביעה להתזיר את סיכוני רעידת אדמה, דבר שייביא לקריסת החברה. אני לא אומר אם צריך או לא צריך, אבל צריך לתת לשופט אפשרות לשקול את השיקול הזה, מותר להשמיע טענות נגד זה. אם הסעיף הזה מושמט לשופט אסור בכלל לשקול את זה. זה לא אומר השופט חייב לקבל את זה, שברגע שהחברה מעלה את הטענה אוטומטית מפסיקים את התהליך ואומרים שיש סכנה ליציבות החברה. אני חושב שהאחריות מחייבת, גם כלפי המבוטחים שרוצים לקבל משהו מהתובענה הייצוגית, להשאיר שיקול דעת לבית-המשפט.

היו"ר אלי גולדשמידט:

אני אגיד לך ממה אני חושש, לדעתי כמעט בכל תובענה ייצוגית מהסוגים שאנחנו מדמיינים הטענה הזאת תעלה.

אברהם פורז:

אתם לא סומכים על השופטים?

היו"ר אלי גולדשמידט:

השופט ידחה אותה ואז יתחיל תהליך הערעור, שייעצור את כל תהליך הפיצויים.

אברהם פורז:

אבל למה שיידחה אותה?

היו"ר אלי גולדשמידט:

אם המחוקק בא ואומר לו שיש לו שיקול דעת על הנושא של איום על היציבות של המערכת הביטוחית במדינת ישראל, וייציגו לו שפה הולכת להיות קריסה של 50 או 100 מיליון שקל,

אברהם פורז:

ואם השופט ישתכנע שזה נכון?

היו"ר אלי גולדשמידט:

זה יעלה כמעט בכל תובענה ייצוגית. אז תיפסול בכלל את הדרך של תובענה ייצוגית מלכתחילה, אלא אם תובענה ייצוגית זה רק על מיליון שקל.

אברהם פורז:

אם הדוגמא של חברת הכנסת נעמי חזן היא נכונה וגבו איזה פרמיה של 50-100 שקל מאנשים ואין סכנה ליציבות.

היו"ר אלי גולדשמידט:

אני אתן לך דוגמא, ניקח למשל כדוגמא את הסיפור של קרטלי חברות ביטוח שנגמר עכשיו. נניח שגבו פרמיות גבוהות בניגוד לחוק ההגבלים העסקיים בענף ביטוח חיים. אם תגיש על זה תובענה ייצוגית ההחזר של חברות הביטוח למבוטחים יכול להיות המון המון כסף. אתה בעצם נותן לבית-המשפט שיקול דעת, וזו בדיוק הדוגמא הקלאסית, אז בנושאים הקלאסיים לא יהיו תובענות ייצוגיות.

אברהם פורז:

למה לא? הוויכוח בינינו הוא האם אנחנו סומכים על בית-המשפט או לא.

היו"ר אלי גולדשמידט:

זה לא שאי אפשר לסמוך על בית-המשפט. ברגע שאתה אומר לבית-המשפט "תשקול את יציבות המערכת", בית-המשפט חייב לשקול את זה וכתוצאה מכך מתמת זהירות יתר הוא ברוב המיקרים יפסול את התובענות הייצוגיות.

אברהם פורז:

אני מוכן לנסח את הסעיף אחרת, במקום לומר "בית המשפט רשאי להתחשב" נאמר "בית המשפט רשאי להתחשב אם הוא השתכנע שיש סכנה". אני מוכן להעביר את הנטל אבל חייבים לאפשר לבית-המשפט שיקול דעת. זה עניין של אחריות. חברת ביטוח תיקרוס ואז מה עשינו? אני מאמין לשופטים.

היו"ר אלי גולדשמידט:

אל תעמיד את זה כאילו אתה מאמין לשופטים ומישהו אחר לא מאמין לשופטים. זה לא נכון. ברגע שאתה אומר בחוק שזאת האינדקסיה שהשופט צריך לנהוג על-פיה אז יש לו בעיה, כי אתה כותב את זה ברחל בתך הקטנה. לו אני הייתי שופט, ברגע שהיה החשש ולו הקטן ביותר שהמערכת תיקרוס מייד הייתי דוחה את התביעה.

אברהם פורז:

אז תנסה את הסעיף באופן פוזיטיבי, דהיינו ש"אם בית המשפט ישתכנע שיש סכנה". לא נאמר ש"יש לו חשש", או "חשד" או איזו אילוזיה, אלא אם יש לו יסוד מוצק להאמין שזה עלול לגרום לקריסה, אם הביאו לו ראיה לכך, למה שלא יתחשב בזה? האם יותר טוב שהכל יפול?

אתי בנדלר:

אני רוצה להביא לתשומת לבכם שהספרות המשפטית שדנה בנושא התובענות הייצוגיות גורסת שעיקר כוחו של המכשיר הזה הוא בהכוונת ההתנהגות של הגופים שעלולים להיתבע בתובענות ייצוגיות לפני הגשת תובענה ייצוגית. עצם האיום שקיים כלפי גוף, שתוגש נגדו תובענה ייצוגית, יגרום לו מלכתחילה לרסן את התנהגותו ולנהוג באמות מידה אחרות לולא אותו מכשיר. ככל שמציבים מכשולים יותר גדולים להגשת תובענה ייצוגית אני חוששת שיש סיכוי שהרעיון הזה של הכוונת פעילות הגוף לפני הגשת התובענה הייצוגית עלול קצת להיות מעוקר. אני סבורה שבית-המשפט, גם אם לא יהיה סעיף מפורש שייתייחס לנושא הזה, אם הוא ישתכנע שייציבות חברות הביטוח עלולה להתמוטט עקב הגשת תובענה ייצוגית לדעתו הוא יכניס את זה דרך פיסקה (3) בסעיף 62ב(א): "הגשת התובענה הייצוגית היא דרך עדיפה על הגשת תביעות אישיות, מוצדקת והוגנת להכרעה במחלוקת בנסיבות הענין".

אברהם פורז:

היא עדיפה כי במקום לברר אלף פעם על אלף שקל אז אתה עושה את זה פעם אחת. "הדרך העדיפה" זה במישור הפרוצדורלי ואנחנו במישור המטריאלי.

היו"ר אלי גולדשמידט:

אם יש לו ממקור אחר ואנחנו מכירים בזה שיש לו דרך אז בשביל להיות הוגן עדיף להעמיד דברים על מכונם. לשיטה הזאת, אם אני הייתי חושב שבפיסקה (3) הבעיה הזאת נפתרת אז הייתי יותר רגוע.

אתי בנדלר:

אני רוצה להזכיר איזה פרשנויות בית-המשפט נתן לסעיף הזה של תום הלב, שנמחק בהצעות שלנו. דרך אותו סעיף שהיה קיים בתיקוקים אחרים שדנו בתובענות ייצוגיות, אחד התנאים היה שהתובע מגיש את תביעתו בתום-לב. הם הכניסו את העניין הזה שהוא צריך להביא למשל את כל ההיסטוריה של ההשקעות שלו וכל מיני דברים. זאת אומרת דווקא בנושא הזה הם נותנים פרשנויות מאוד רחבות.

היו"ר אלי גולדשמידט:

הדיעות ברורות. אגב, אנחנו לאחר הכרעה.

אברהם פורז:

אני אחכה לכם פה אחרי הקריאה הראשונה. אני הייתי מציע לחברת הכנסת נעמי חזן ללכת לעניין הזה בקונצנזוס כי לדעתי צריך לגלות פה אחריות ולסמוך על בתי-המשפט שיש להם שיקול דעת. אני גם נגד עונשי מינימום מאותה סיבה בדיוק, אני נגד כבילת שיקול הדעת של בתי-המשפט. הרי יש גם ערעור.

היו"ר אלי גולדשמידט:

אנתנו מדברים פה על סוגיה פרוצדורלית. האם אתה מבטל את שיקול הדעת של בית-המשפט לדחות את התובענה הייצוגית? לא. בסוף הדיון הוא יכול להגיד שלא היה בסיס לתביעה. אין פה שאלה של שיקול דעת. אתה נותן מכשיר טכני.

ראובן בכר:

יש לי הצעת פשרה. אני מסכים בעיקרון עם גברת בנדלר ולכן אני יחסית שותק כי אני חושב שאם לא דרך החלון הזה ניכנס דרך חלון אחר.

אברהם פורז:

אני נגד לסגור את הדלתות ולייעץ לאנשים להיכנס דרך החלון.

ראובן בכר:

אני רוצה להציע איזשהי הצעת פשרה. אני מציע בסוף פסקה (3) אחרי המילים "בנסיבות הענין" להוסיף את המילים "לרבות הנזק האפשרי לנתבע ולמבוטחיו".

אתי בנדלר:

בשום אופן לא. יש הוראה פוזיטיבית שלבית-המשפט אסור לאשר תובענה כזאת.

אברהם פורז:

לא איכפת לי שלפני שבית-המשפט ישתמש בסמכותו הוא ישמע את דעתו של המפקח על הביטוח. המפקח הוא הרי עובד מדינה.

היו"ר אלי גולדשמידט:

אז מה המפקח יגיד? הוא עובד מדינה אבל באופן טיבעי הוא גם חושש.

אתי בנדלר:

יש תובה להודיע למפקח. זה קיים בלאו הכי. על-פי הצעת החוק צריך להודיע למפקח ועל-פי התקנות שיוציא שר המשפטים תיכללנה הוראות כיצד בית-המשפט ישמע את דברו של המפקח.

יואל בריס:

יש לי שתי הערות קצרות. אחת היא הערה צורנית, שעלתה פה דרך הדברים של עו"ד בכר. הסיבה שהפרדנו את שיקול הדעת הזה מסעיף קטן (א) היא בדיוק זה, כלומר שזה לא מסוג הדברים שצריך להוכיח כדי להיכנס בשער בית-המשפט אלא אם הועלתה טענה כזאת בית-המשפט רשאי לדון גם בה. זה לא אחד מתנאי הסף, שצריך להוכיח שאין כאן סכנה יציבותית.

דבר שני, מתייחסים כאן אל הדבר כאילו יש רצון להגן על ענף הביטוח. הרעיון הוא לא להגן על ענף הביטוח אלא להגן על המבוטחים, בעיקר על מבוטחים ספציפיים. הציבור נכנס פה בשני הצדדים רק מבחינת האיזון של הדברים. הרעיון הוא להגן על מבוטחים ספציפיים. יש בחברת ביטוח אחת שתי קבוצות, אלה שכלולים בתובענה הייצוגית ואלה שלא כלולים בתובענה הייצוגית. אם ההכרה בתובענה כתובענה ייצוגית עלולה לגרום, עוד בשלב התובענה הייצוגית, לקריסה של החברה הרי שהנפגעים הם הצד השני. בדיוק את האיזון הזה בין המבוטחים השונים צריך בית-המשפט לעשות.

היו"ר אלי גולדשמידט:

אנחנו הכרענו בשאלה הזאת. אני מציע שהיא תידון פעם נוספת בין קריאה ראשונה לבין קריאה שניה ושלישית. אחת מהדרכים לדון בעניין הזה זה להביא את הניסיון של מדינות אחרות שעוסקות בתובענה ייצוגית ולהראות את דרכי החקיקה שלהם, וגם הניסיון בפסקי-דין שניתנו בכל מיני הקשרים כאלה.

אברהם פורז:

אני מציע, בהסכמתה של חברת הכנסת נעמי חזן, שלקריאה הראשונה הסעיף הזה יהיה בשתי גירסאות. זה מותר. נציג את הגירסה הקיימת ונאמר "ולחילופין - הסעיף ימחק".

נעמי חזן:

אני מציעה פשרה אחרת. היתה כבר הכרעה. אף אחד לא יטען שזה נושא חדש. זה חוזר על עצמו כל פעם, זו בקשה שיטתית ועיקבית. לטעמי הסעיף הזה לא מוצדק. הכנסתם את זה עוד פעם. זה לא היה בהצעת החוק שלי.

אלן זיסבלט:

זה היה בחוק הבנקאות (שירות ללקוח).

היו"ר אלי גולדשמידט:

לגבי סעיף 62ב(ב) בין הקריאה הראשונה לקריאה השניה והשלישית נעלה את הנושא שנית.

הצבעה על הצעת חוק הפיקוח על עסקי ביטוח (תיקון - תובענה ייצוגית), התשנ"ו-1996

בעד - 2

אין מתנגדים

הצעת החוק אושרה להעלאה לקריאה ראשונה במליאת הכנסת בנוסח שאושר

הישיבה ננעלה בשעה 12:30